

WFR 2019/162

Het reilen en zeilen van geactiveerde rente in de earningsstrippingregeling

MR. G.I. VAN EIJK EN MR.DR. R. SNOEIJ¹

1 Inleiding

Sinds 1 januari 2019 bevat de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (hierna: Wet VPB 1969) een generieke renteaftrekbeperking (opgenomen in art. 15b Wet VPB 1969), beter bekend als de earningsstrippingregeling.² Deze regeling koppelt de renteaftrek (beperking) aan de fiscale EBITDA van een belastingplichtige. Art. 15b Wet VPB 1969 kent een aantal specifieke bepalingen met betrekking tot geactiveerde rente. Deze bepalingen roepen bij ons een aantal vragen op. Het verbaast ons dan ook dat de werking van de bepalingen inzake geactiveerde rente tijdens de parlementaire behandeling beperkt aan bod is gekomen. In deze bijdrage gaan wij nader in op de toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 ten aanzien van geactiveerde rente en behandelen wij aan de hand van voorbeelden enkele vraagpunten.

Na een beschrijving van de relevante wettelijke bepalingen (in onderdeel 2), zetten wij de fiscale regels rondom het activeren van rente uiteen (onderdeel 3). Verder gaan wij in op de achtergrond van de bepalingen over geactiveerde rente en mogelijke alternatieve regelingen (onderdeel 4), gevolgd door een aantal capita selecta met rekenvoorbeelden (onderdeel 5) en een afsluiting (onderdeel 6).

2 Het wettelijke kader in het kort

Kort gezegd bepaalt art. 15b Wet VPB 1969 dat het saldo aan rentelasten en rentebaten (hierna: rentesaldo) van een belastingplichtige aftrekbaar is tot het hoogste van de volgende bedragen: (i) 30% van de gecorrigeerde winst, of (ii) € 1 miljoen. Het rentesaldo wordt gevormd door de rentelasten en rentebaten die in een jaar – zonder toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 – tot uitdrukking komen in de winst van een belastingplichtige. De gecorrigeerde winst van een belastingplichtige is de fiscale winst vermeerderd met de afschrijvingen, afwaarderingen en het rentesaldo van het jaar (ook aangeduid als fiscale EBITDA). Cijfermatig kan art. 15b Wet VPB 1969 als volgt worden weergegeven.

Fiscale winst	€ 2.000.000 (+)
Rentesaldo	€ 1.500.000 (+)
<u>Afschrijvingen</u>	€ 750.000 (+)
Gecorrigeerde winst (fiscale EBITDA)	€ 4.250.000
Ruimte voor renteaftrek (30%)	€ 1.275.000
Niet-aftrekbare rente	€ 225.000

Op grond van art. 15b lid 5 Wet VPB 1969 wordt de niet-aftrekbare rente onbeperkt voortgewenteld en komt deze in latere jaren in aftrek, indien en voor zover er in die jaren aftrekruijme resteert.

Art. 15b Wet VPB 1969 kan in een jaar ook van toepassing zijn op rentelasten die als voorbereidingskosten van een activum worden geactiveerd. Specifiek ten aanzien van geactiveerde rente gelden de volgende (bijzondere) bepalingen.

Rentesaldo (lid 6 onderdeel d)

Rentelasten die in een jaar in overeenstemming met goed koopmansgebruik en art. 3.29b Wet inkomstenbelasting 2001 (hierna: Wet IB 2001) als voortbrengingskosten van een activum worden geactiveerd, behoren tot het rentesaldo van de belastingplichtige in dat jaar. Dit geldt ondanks dat deze geactiveerde rente in het

¹ Beide auteurs zijn werkzaam bij Loyens & Loeff NV te Rotterdam. Van Eijk is daarnaast verbonden aan de Universiteit Leiden. Snoeij is als universitair docent verbonden aan de Erasmus School of Law.

² Zie bijvoorbeeld M. Ruijschop, 'De earningsstrippingmaatregel, deel 1: de basis', NTFR-B 2019/5; S.A. Stevens, 'Implementatie van de earningsstrippingmaatregel', TFO 2019/161.2; F. van Nus, '“Rente” in de earningsstrippingregeling', NTFR-A 2019/1; B. Suvaal, 'Het renteminimum van de earningsstrippingmaatregel', NTFR-A 2018/9; J. van Strien, 'Beperking renteaftrek via EBITDA-regels in ATAD1', WFR 2018/19; D. Smit, 'De Nederlandse implementatie van de earningsstrippingbepaling uit ATAD 1', MBB 2018/11.

jaar van activering dus niet in aanmerking wordt genomen bij het bepalen van de fiscale winst van een belastingplichtige over dat jaar. Art. 15b lid 6 onderdeel d Wet VPB 1969 heeft overigens niet tot gevolg dat geactiveerde rente in het jaar van activering wél tot de winst gaat behoren. De potentiële gevolgen van deze bepaling op de fiscale winst van een belastingplichtige zijn uitgewerkt in het hierna te bespreken zevende lid van art. 15b Wet VPB 1969.

De omvang van de te activeren rente (lid 7)

Art. 15b lid 7 eerste zin Wet VPB 1969 bepaalt dat rentelasten die normaliter in een jaar als voortbrengingskosten van een activum worden geactiveerd, (tóch) niet worden geactiveerd indien en voor zover het rentesaldo (dus inclusief de geactiveerde rente) de aftreukruimte van die belastingplichtige – 30% van de gecorrigeerde winst of € 1 miljoen – overstijgt.

De tweede zin van het zevende lid van art. 15b Wet VPB 1969 bevat de rangorde indien het rentesaldo van een belastingplichtige in een jaar uit zowel geactiveerde rente als overige rente bestaat, en de aftreukruimte ontoereikend is. In dat geval wordt de overige rente bij voorrang in aftrek beperkt door art. 15b Wet VPB 1969. Met andere woorden, de beschikbare aftreukruimte van een belastingplichtige onder art. 15b Wet VPB 1969 wordt bij voorrang toegerekend aan de te activeren rente. Volgens de parlementaire toelichting heeft de wetgever voor deze rangorde gekozen om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de jaarwinstbepaling. In tegenstelling tot de overige rente komt geactiveerde rente in het jaar van betaling namelijk niet tot uitdrukking in de fiscale winst van een belastingplichtige.³

In onderdeel 5 gaan wij nader in op deze bepaling, maar wij plaatsen op deze plek alvast enkele opmerkingen. Zien wij het goed, dan zorgt de op grond van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 tóch niet te activeren rente voor een lagere fiscale boekwaarde van het activum (immers deze rentelasten worden normaliter als voortbrengingskosten van het activum geactiveerd). Dit heeft dan (logischerwijs) tot gevolg dat ten aanzien van dit activum in volgende jaren sprake is van een lagere fiscale

afschrijving(sbasis) (op afschrijfbaar activa) en/of een hogere fiscale boekwinst bij realisatie.⁴

Ook de op grond van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 tóch niet te activeren rente wordt voortgewenteld naar toekomstige jaren op grond van het vijfde lid van art. 15b Wet VPB 1969. Deze rente komt – evenals de overige voortgewentelde rente – in latere jaren in aftrek indien en voor zover in die jaren aftreukruimte resteert.⁵ De te activeren rente die (uiteindelijk) niet door art. 15b Wet VPB 1969 wordt geraakt, wordt in overeenstemming met de jaarwinstbepalingsregels ‘gewoon’ geactiveerd. Tot slot merken wij op dat kosten van geldleningen, zoals afsluitprovisies, ook onder de reikwijdte van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 vallen.⁶

Gecorrigeerde winst (lid 3 onderdelen a en c)

Bij het vaststellen van de gecorrigeerde winst van een belastingplichtige wordt de omvang van de bij te tellen afschrijvingen bepaald zonder toepassing van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 (dus zonder rekening te houden met een lagere fiscale boekwaarde van het activum, omdat sprake is van rente die tóch niet wordt geactiveerd). Dit onderdeel (vervat in het derde lid, onderdeel a) is door de wetgever in de parlementaire toelichting niet nader toegelicht, maar lijkt tot vreemde uitkomsten te (kunnen) leiden. Wij gaan hier in onderdeel 5.3 verder op in.

Bij het vaststellen van de gecorrigeerde winst van een belastingplichtige wordt, voor de omvang van het bij te tellen rentesaldo, geen rekening gehouden met normaliter als voortbrengingskosten van een activum te activeren rente. Volgens de parlementaire toelichting valt geactiveerde rente buiten de correctie, omdat die rente in het jaar van activering fiscaal niet tot uitdrukking komt.⁷ Deze bepaling lijkt ons een logisch gevolg van de wens van de wetgever om een renteaftrekbeperking te introduceren die gekoppeld wordt aan de fiscale EBITDA van een belastingplichtige.

De toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bij geactiveerde rente, kan aan de hand van een (aan de parlementaire

³ Kamerstukken II 2018/19, 35030, 7, p. 42: “Voor te activeren rente geldt dat deze niet in het jaar van betaling tot uitdrukking komt bij het bepalen van de in een jaar genoten winst maar in latere jaren; dit in tegenstelling tot reguliere rente. Door eerst de reguliere rente in aftrek te beperken wordt eerst de rente in een jaar in aftrek beperkt die wel in aanmerking wordt genomen bij het bepalen van de winst. Voor te activeren rente wordt daarmee in beginsel zoveel mogelijk aangesloten bij de jaarwinstbepaling.”

⁴ Hierbij kan worden afgevraagd of de waarderingsregel slechts van toepassing is op art. 15b Wet VPB 1969, of dat deze waarderingsregel in zijn algemeenheid doorwerkt naar de winstbepaling van een belastingplichtige. Deze vraag komt met name op vanwege de enigszins merkwaardige formulering van art. 15b lid 3 onderdeel a Wet VPB 1969. Aangezien de wetgever hier niets over opmerkt, lijkt bedoeld te zijn dat de waarderingsregel doorwerkt naar de winstbepaling van een belastingplichtige.

⁵ Kamerstukken II 2018/19, 35030, 7, p. 41.

⁶ Kamerstukken II 2018/19, 35030, 7, p. 42.

⁷ Kamerstukken II 2018/19, 35030, 3, p. 38.

re toelichting ontleend) eenvoudig voorbeeld nader worden geïllustreerd. Een belastingplichtige heeft 300 te activeren voortbrengingskosten van een activum, waarvan 120 rentekosten betreffen. Daarnaast heeft de belastingplichtige nog 50 aan overige rentekosten. De fiscale winst van belastingplichtige bedraagt 100. De uitwerking is dan als volgt.

Fiscale winst	€ 100 (+)
Rentesaldo	€ 170 (+)
Gecorrigeerde winst (fiscale EBITDA)	€ 150
Ruimte voor renteaftrek (30%)	€ 45
Niet-aftrekbare rente ⁸	€ 125

Het rentesaldo (ad 170) bestaat uit de te activeren rente (ad 120) en de overige rente (ad 50). Bij het bepalen van de gecorrigeerde winst wordt de normaliter te activeren rente echter niet meegenomen, zodat deze 150 bedraagt.

Op grond van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 wordt de aftrekruimte (ad 45) bij voorrang toegerekend aan de te activeren rente. Dit betekent dat slechts een bedrag van 45 (van in totaal 120) aan rentelasten als voortbrengingskosten van een activum mag worden geactiveerd. Derhalve bedraagt de boekwaarde van het activum 225 (300 -/- 75) bij aanvang van het volgende boekjaar (in plaats van 300). De overige rentelasten (ad 50) worden voortgewenteld, evenals de tóch niet geactiveerde rente (ad 75).

3 Fiscale regels rondom de activering van rente als voortbrengingskosten

Art. 15b lid 6 onderdeel d Wet VPB 1969 bepaalt dat onder rentelasten ter zake van geldleningen mede wordt begrepen: "renten ter zake van geldleningen die (...) als voortbrengingskosten van een activum worden geactiveerd (...)". Voortbrenging van een activum duidt erop dat (binnen de eigen onderneming) iets nuttigs wordt vervaardigd. Niet alle geactiveerde rentelasten vallen hieronder. Zo valt vooruitbetaalde rente, die als transitische post wordt geactiveerd, naar onze mening buiten deze definitie. Er wordt dan immers niets voortgebracht. De bepalingen inzake geactiveerde rente zijn daarom met name van belang in relatie tot bedrijfsmiddelen, voorraden en onderhanden werk.

De kosten van binnen de eigen onderneming voortgebrachte bedrijfsmiddelen dienen te worden geactiveerd.⁹ Tot deze voortbrengingskosten behoren enerzijds uitga-

ven die bepaaldelijk door de voortbrenging van dat bedrijfsmiddel worden opgeroepen. Dit betreffen kosten die in alle gevallen nodig zijn voor de voortbrenging (directe kosten). Anderzijds behoren daartoe de overige kosten die (voldoende) verband houden met de voortbrenging,¹⁰ waaronder het constante deel van de algemene bedrijfskosten (indirecte kosten).¹¹ In *BNB* 1969/108 oordeelde de Hoge Raad dat rentelasten ter zake van geldleningen die zijn gebruikt voor de voortbrenging van een bedrijfsmiddel (in casu onroerend goed) moesten worden geactiveerd.¹² Dergelijke rentelasten behoren tot de overige kosten (indirecte kosten), en niet tot de kosten die bepaaldelijk door de voortbrenging worden opgeroepen (directe kosten), omdat de voortbrenging van het bedrijfsmiddel door de belastingplichtige ook met eigen vermogen gefinancierd had kunnen worden.

Anders dan bij bedrijfsmiddelen blijft het constante deel van de algemene kosten bij de waardering van voorraden buiten beschouwing. In *BNB* 1982/169¹³ oordeelde de Hoge Raad in het kader van de waardering van onderhanden werk dat rentelasten die rechtstreeks verband hielden met het onderhanden werk, niet tot de kostprijs hoeven te worden gerekend. Volgens de Hoge Raad worden dergelijke kosten namelijk niet bepaaldelijk door de productie opgeroepen.¹⁴ In het algemeen wordt aangenomen dat deze regel ook geldt voor voorraadwaardering.¹⁵ Goed koopmansgebruik lijkt activering van rentelasten die verband houden met de voorraad overigens niet te verbieden.

¹⁰ HR 2 april 1969, 16101, *BNB* 1969/108.

¹¹ HR 30 september 1964, 15216, *BNB* 1966/52. De dragende overweging voor de Hoge Raad was de parallel met aanschafprijzen van bedrijfsmiddelen, waarin in de regel ook een opslag voor constante algemene bedrijfskosten zal zijn verwerkt. Voor kritiek op deze motivering, zie R. Cornelisse, D. Brüll & J. Zwemmer, *Goed koopmansgebruik (Fed Fiscale Brochures)*, Deventer, Wolters Kluwer 2016 (negende druk), p. 58-59.

¹² HR 2 april 1969, 16101, *BNB* 1969/108.

¹³ HR 3 maart 1982, 20734, *BNB* 1982/169.

¹⁴ In de literatuur is de nodige verwondering uitgesproken over dit arrest. Zie bijv. G. Kampschöer, *Voorraadwaardering (FM nr. 8)*, Deventer, Kluwer 2015 (zevende druk), p. 31.

¹⁵ Zie bijvoorbeeld aantekening 12.3.10, Vakstudie, art. 3.25 IB; *Cursus Belastingrecht*, IB.3.2.18.C.c3, In eigen onderneming voortgebrachte voorraden.

⁸ Dit bedrag bestaat uit 170 (rentesaldo) -/- 45 (aftrekbare rente).

⁹ HR 30 september 1964, 15216, *BNB* 1966/52.

.....

**“Goed koopmansgebruik
lijkt activering van
rentelasten die verband
houden met de voorraad
overigens niet te
verbieden”**

.....

Sinds 1 januari 2007 geldt voor onderhanden werk een wettelijke waarderingsregel die is opgenomen in art. 3.29b Wet IB 2001. Volgens de parlementaire toelichting beoogt dit artikel voortschrijdende winstneming op onderhanden werk te bewerkstelligen, door in de waardering van het onderhanden werk de directe kosten, het aandeel in het constante deel van de algemene kosten en een winstopslag in aanmerking te nemen.¹⁶ Dat in de ogen van de wetgever de rentelasten die betrekking hebben op het onderhanden werk als voortbrengingskosten dienen te worden geactiveerd, blijkt (ook) uit de verwijzing naar art. 3.29b Wet IB 2001 in art. 15b lid 7 Wet VPB 1969. Uit de tekst van art. 3.29b Wet IB 2001 blijkt daarentegen niet dat kosten (of eigenlijk: uitgaven) moeten worden geactiveerd. De waardering van het onderhanden werk moet worden gesteld op een evenredig deel van de overeengekomen vergoeding, rekening houdend met de hieraan toe te rekenen kosten. Hof 's-Hertogenbosch oordeelde ook dat verschuldigde rente ter zake van het onderhanden werk onder het regime van art. 3.29b Wet IB 2001 door de winst- en verliesrekening loopt en niet geactiveerd mag worden als onderdeel van het onderhanden werk.¹⁷ Het is dus niet geheel duidelijk of rentelasten ter zake van onderhanden werk daadwerkelijk geactiveerd (moeten) worden.¹⁸ Met de invoering van art. 15b Wet VPB 1969 is deze vraag van belang geworden. Dit lichten wij in onderdeel 5.1 toe met een rekenvoorbeeld.

4 Waarom nadere bepalingen inzake te activeren rente en waren er alternatieven?

De vraag rijst waarom de wetgever het nodig vond om een specifieke bepaling voor geactiveerde rente te introduceren. Het antwoord op deze vraag lijkt voor de hand te liggen. Via deze bepaling wordt voorkomen dat rentelasten van een belastingplichtige zonder toetsing aan art. 15b

Wet VPB 1969 in aftrek kunnen worden gebracht. Indien rentelasten in een activum van een belastingplichtige zijn geactiveerd, komen de rentelasten (materieel) tot uitdrukking in de winst van de belastingplichtige onder een andere noemer. Dat geschiedt bijvoorbeeld door het nemen van een afschrijvingslast na ingebruikname van dat activum, of als kostprijs van de omzet indien sprake is van voortbrengingskosten ten behoeve van onderhanden werk. Indien hierover niets expliciet geregeld zou worden, zou de renteaftrekbeperking van art. 15b Wet VPB 1969 mogelijk niet van toepassing zijn op deze posten. Kennelijk vond de wetgever deze uitkomst ongewenst.

De vraag of een renteaftrekbeperkende maatregel van toepassing kan zijn op geactiveerde rente, is eerder in de rechtspraak aan de orde geweest. In *BNB 2015/157* oordeelde de Hoge Raad dat de renteaftrekbeperking van art. 10d Wet VPB 1969 (oud) van toepassing was op geactiveerde rente (ter zake van onderhanden werk), omdat deze renteaftrekmaatregel de totaalwinst betrof.¹⁹ Art. 10d Wet VPB 1969 (oud) voorkwam derhalve dat geactiveerde rente via de afschrijvingen (materieel) alsnog ten laste van de winst van een belastingplichtige kon worden gebracht. De redenering van de Hoge Raad lijkt, althans in de ogen van de wetgever, niet op te gaan voor art. 15b Wet VPB 1969. Uit de wetgeschiedenis en de tekst en systematiek van art. 15b Wet VPB 1969 kan worden afgeleid dat deze renteaftrekbeperking zonder nadere regels niet van toepassing zou zijn op geactiveerde rente. Dit zou erop kunnen duiden dat art. 15b Wet VPB 1969 (eerder) een jaarwinstbepaling is. Dit wordt verder ondersteund door het feit dat niet-aftrekbare rente onbegrensd in de tijd kan worden voortgewenteld. In het geval van een jaarwinstbepaling staat inderdaad buiten twiifel dat, zonder nadere bepalingen, geactiveerde rente in het jaar van activering buiten de toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 zou blijven.

Het is echter de vraag of het buiten toepassing blijven van art. 15b Wet VPB 1969 op geactiveerde rente (in alle gevallen) bezwaarlijk is.²⁰ Mede gezien de strekking van art. 15b Wet VPB 1969, het tegengaan van grondslaguit-

¹⁹ HR 12 juni 2015, 14/02802, *BNB 2015/157*.

²⁰ *Wij merken op dat de Duitse earningsstrippingregeling in het geheel niet van toepassing is op als voortbrengingskosten geactiveerde rente. Volgens het Springer Kommertar KStG 2018 is dergelijke geactiveerde rente niet aan te merken als rente omdat zij niet ten laste van de winst komt. Het bedrag dat via afschrijving ten laste van de winst komt, wordt evenmin aangemerkt als rente. “Zinsen, die als Herstellungskosten nach § 255 Abs. 3 HGB aktiviert werden, stellen keinen Zinsaufwand iSd Zinsschranke dar, da sie den maßgeblichen Gewinn nicht gemindert haben. Die spätere Abschreibung bzw. Ausbuchung des Aktivpostens stellt ebenfalls keinen Zinsaufwand dar, da die Zinsen mit der Aktivierung ihren ursprünglichen Charakter verloren haben.”*

¹⁶ Kamerstukken II 2005/06, 30572, 3, p. 34.

¹⁷ Hof 's-Hertogenbosch 17 april 2014, 13/0549. In cassatie ging de Hoge Raad op deze kwestie als zodanig niet in.

¹⁸ G.I. van Eijk, *NTFR 2018/2247*.

holling via renteaftrek,²¹ was het ook denkbaar geweest de huidige regeling inzake geactiveerde rente te beperken tot situaties waarbij misbruik (meer) voor de hand ligt.

Wij schatten in dat grondslaguitholling zich niet snel zal voordoen in relatie tot binnen de onderneming voortgebrachte bedrijfsmiddelen en voorraden, anders dan vastgoed. Het risico op grondslaguitholling achten wij groter in relatie tot (vastgoed)projectontwikkeling.

- Een intern voortgebracht bedrijfsmiddel zal na gereedkoming in de eigen onderneming gebruikt worden, waarna het activum zal worden afgeschreven. De omvang van de geactiveerde rente zal mede afhankelijk zijn van de tijdsduur van voortbrenging van het bedrijfsmiddel. Daarbij geldt hoe langer de tijdsduur van voortbrenging (en dus: hoe meer geactiveerde rente), des te minder (marginale) waarde de fiscale aftrek van die geactiveerde rente in de toekomst heeft. Dit effect wordt versterkt doordat de minimale afschrijvingsperiode van een bedrijfsmiddel vijf jaar is, waarbij rekening moet worden gehouden met de restwaarde.²² Tevens is het zo dat vanwege de wettelijke afschrijvingsbeperkingen niet alle soorten bedrijfsmiddelen gebruikt zouden kunnen worden om niet-aftrekbare rentelasten om te zetten in aftrekbare afschrijvingslasten.
- Bij voorraden die in de onderneming worden voortgebracht anders dan vastgoed, zal de gemiddelde tijdsduur van voortbrenging veel korter zijn dan bij een binnen de onderneming voortgebracht bedrijfsmiddel. Voorraden zijn bestemd voor verkoop, zodat hiermee normaliter belastbare winst wordt gerealiseerd. Vanwege de korte tijdsduur van voortbrenging, zal de

omvang van de geactiveerde rentelasten in de post voorraden voor veel ondernemingen minimaal zijn. Hierdoor ligt grondslaguitholling bij voorraad in veel gevallen niet voor de hand.

- Het misbruikrisico achten wij groter in relatie tot (vastgoed)projectontwikkeling. Vastgoed kan als onderhanden werk (art. 3.29b Wet IB 2001) of als voorraad kwalificeren, afhankelijk of het vastgoed in opdracht van derden of voor eigen risico wordt ontwikkeld. Door middel van een (kunstmatig) hoge schuldfinanciering kan de (geprognosticeerde) winst van de (vastgoed)projectvennootschap worden verschoven naar de (laagbelaste) crediteur. Door activering van rente als voortbrengingskosten van het vastgoed kan de Nederlandse fiscale winst bij verkoop van het vastgoed (kunstmatig) worden verlaagd.

De wetgever had dus kunnen overwegen om de huidige regeling inzake geactiveerde rente te beperken tot (vastgoed)projectontwikkeling. In dat geval had in art. 3.29b Wet IB 2001 expliciet bepaald kunnen worden dat rentelasten ter zake van onderhanden werk geactiveerd moeten worden.²³ Met het beperken van de huidige regeling inzake geactiveerde rente tot vorenbedoelde situaties had de wetgever de praktijk een dienst bewezen. Voor bedrijfsmiddelen had overwogen kunnen worden om art. 15b Wet VPB 1969 toe te passen op het moment dat het bedrag aan geactiveerde rente fiscaal tot uitdrukking komt (via afschrijving dan wel afwaardering). Dit had wel apart geregeld moeten worden, omdat art. 15b Wet VPB 1969 in zijn huidige opzet volgens ons niet van toepassing is op de rentecomponent in de afschrijving (of afwaardering). Naar onze mening komt het bedrag aan geactiveerde rente – op het moment dat zij tot uitdrukking komt in de winst van een belastingplichtige – tot uitdrukking onder een andere noemer en niet als rente(component).²⁴ Tot slot merken wij op dat de Europese richtlijn²⁵ die ten grondslag heeft gelegen aan art. 15b Wet VPB 1969, net zoals het BEPS-rapport²⁶ dat ten grondslag heeft gelegen aan de Europese richtlijn, weinig tot geen toelichting biedt over hoe om te gaan met geactiveerde rente.

²¹ Kamerstukken II 2018/19, 35030, 3, p. 8.

²² Op grond van art. 8 Wet VPB 1969 juncto art. 3.30 lid 3 Wet IB 2001 is het toegestaan om de voortbrengingskosten van immateriële vaste activa in het kalenderjaar van voortbrenging ineens af te schrijven (in afwijking van goed koopmansgebruik). Bij een strikte lezing betekent dit dat de voortbrengingskosten pas ten laste van de fiscale winst kunnen worden gebracht in het jaar waarin het immaterieel vaste actief in gebruik is genomen. Blijkens het besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 8 maart 2010 (DGB 2010/2264M) is het de bedoeling van art. 3.30 lid 3 Wet IB 2001 om afschrijving ineens toe te staan in het jaar waarin de voortbrengingskosten zijn gemaakt. Naar onze mening betekent dit dat art. 15b Wet VPB 1969 geen toepassing vindt op rentelasten die zien op voortbrengingskosten van immateriële vaste activa waarop art. 3.30, lid 3, Wet IB 2001 wordt toegepast. Art. 3.30 lid 3 Wet IB 2001 heeft namelijk voorrang op art. 15b Wet VPB 1969. Door toepassing van art. 3.30 lid 3 Wet IB 2001 zijn (eventueel) geactiveerde renten in de voortbrengingskosten van immateriële vaste activa daarom reeds als afschrijvingslasten tot uitdrukking gebracht bij een belastingplichtige. Hierop is art. 15b Wet VPB 1969 niet van toepassing.

²³ Zie de discussie in onderdeel 5.1 over de vraag of rentelasten geactiveerd moeten worden voor de toepassing van art. 3.29b Wet IB 2001.

²⁴ Zie in gelijke zin J. Toorneman & G. Hop, 'Thin capitalization en geactiveerde rente', WFR 2008/763.

²⁵ Richtlijn (EU) 2016/1164 van de Raad van 12 juli 2016 tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingpraktijken welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, 19 juli 2016, OJ L 193, p. 1-14.

²⁶ OESO, Limiting Base Erosion Involving Interest Deductions and Other Financial Payments, Action 4 – 2016 Update, OESO/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, Parijs: OECD Publishing 2017.

5 Capita selecta

5.1 De wijze van het activeren van het onderhanden werk

Zoals is toegelicht in onderdeel 3, kan bij de waardering van het onderhanden werk worden afgevraagd of art. 3.29b Wet IB 2001 ertoe leidt dat rentelasten daadwerkelijk (moeten) worden geactiveerd. Het wel of niet activeren van rentelasten ter zake van onderhanden werk heeft via art. 15b Wet VPB 1969 verschillende gevolgen voor de fiscale winst van een belastingplichtige. Een voorbeeld kan dit verduidelijken.

Er is sprake van een project waarbij de geraamde projectkosten 750 bedragen en de geprognosticeerde winst 450 is. De omvang van het totale project bedraagt derhalve 1200. Het project is binnen drie jaar gereed en verloopt volgens planning. In jaar 1, jaar 2 en jaar 3 maakt de belastingplichtige 250 aan projectkosten, waaronder 100 aan rentelasten (per jaar) zijn begrepen.

Situatie I: onder art. 3.29b Wet IB 2001 worden rentelasten niet geactiveerd

- De belastingplichtige dient op grond van art. 3.29b Wet IB 2001 in jaar 1 een belastbare bate te nemen van 400. De fiscale winst- en verliesrekening van de belastingplichtige ziet er als volgt uit.²⁷

Omzet (mutatie onderhanden werk)	400 (+)
Overige projectkosten	150 (-/-)
Rentelasten (als projectkosten)	100 (-/-)
Fiscale winst	150 (+)

- Nu de rentelasten niet worden geactiveerd, bedraagt de gecorrigeerde winst van de belastingplichtige 250 (fiscale winst + rentelasten). Derhalve kan de belastingplichtige 75 ($250 * 30\%$) aan rentelasten aftrekken in jaar 1, en zijn 25 rentelasten niet-aftrekbaar.
- De fiscale winst van de belastingplichtige in jaar 1 bedraagt ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 dus 175. De 25 aan niet-aftrekbare rente wordt voortgewenteld naar het volgende jaar op grond van art. 15b lid 5 Wet VPB 1969.
- De toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 is in de jaren 2 en 3 gelijk aan jaar 1, zodat in die jaren de fis-

²⁷ De bijbehorende journaalposten zijn als volgt:

Overige projectkosten	150
Rentelasten	100
Aan bank	250
Onderhanden werk	400
Aan omzet (mutatie OHW)	400

cale winst van de belastingplichtige ook 175 bedraagt.

- In jaar 4 wordt het project verkocht. Hiermee wordt geen fiscale boekwinst meer gerealiseerd. De fiscale boekwaarde van het onderhanden werk is immers gelijk aan de verkoopprijs van het project.
- De fiscale winst van de belastingplichtige over de jaren 1 t/m 4 ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 525 ($175 * 3$). Het totale saldo aan voortgewentelde rente van de belastingplichtige bedraagt op dat moment 75 ($25 * 3$).

Situatie II: onder art. 3.29b Wet IB 2001 worden rentelasten wel geactiveerd

- De belastingplichtige dient op grond van art. 3.29b Wet IB 2001 in jaar 1 een belastbare bate te nemen van 150. De fiscale winst- en verliesrekening van de belastingplichtige ziet er als volgt uit.²⁸

Omzet (mutatie onderhanden werk)	150 (+)
Fiscale winst	150 (+)

- Het rentesaldo in jaar 1 bedraagt 100. De gecorrigeerde winst van de belastingplichtige bedraagt 150 (fiscale winst).²⁹ Derhalve kan de belastingplichtige 45 ($150 * 30\%$) aan rentelasten aftrekken in jaar 1, en zijn 55 rentelasten niet 'aftrekbaar'.
- De fiscale winst van de belastingplichtige in jaar 1 ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 150. De fiscale boekwaarde van het project ultimo jaar 1 bedraagt 345 ($400 -/- 55$).
- De 55 aan niet-aftrekbare rente wordt voortgewenteld naar het volgende jaar op grond van art. 15b lid 5 Wet VPB 1969.
- De toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 is in de jaren 2 en 3 gelijk aan jaar 1, zodat de fiscale winst van de belastingplichtige in die jaren ook 150 bedraagt.³⁰ De boekwaarde van het project ultimo jaar 2 bedraagt 690 ($800 -/- 110$), respectievelijk 1035 ($1200 -/- 165$) ultimo jaar 3. Het saldo aan voortge-

²⁸ De bijbehorende journaalposten zijn als volgt:

Onderhanden werk (projectkosten)	150
Onderhanden werk (rentelasten)	100
Aan bank	250
Onderhanden werk	150
Aan omzet (mutatie OHW)	150

²⁹ Bij het bepalen van de gecorrigeerde winst wordt (immers) geen rekening gehouden met te activeren rente.

³⁰ Wij gaan ervan uit dat de waarderingsregel van art. 3.29b Wet IB 2001 (in combinatie met art. 15b Wet VPB 1969) niet tot gevolg heeft dat de niet-aftrekbare rente uit jaar 1 (ad 55) reeds wordt teruggenomen in jaar 2, omdat het onderhanden werk voor toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 op 800 zou moeten worden gesteld.

- wentelde rente bedraagt aan het einde van jaar 3 dan 165 (55 * 3).
- In jaar 4 wordt het project verkocht. Hiermee wordt een fiscale boekwinst gerealiseerd van 165 (1200 -/ - 1035). Derhalve kan de belastingplichtige 49,5 (165 * 30%) aan rentelasten aftrekken in jaar 4.
 - De fiscale winst van de belastingplichtige in jaar 4 ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 115,5 (165 -/ - 49,5).
 - De fiscale winst van de belastingplichtige over de jaren 1 t/m 4 ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 565,5. Het totale saldo aan voortgewentelde rente van de belastingplichtige bedraagt op dat moment 115,5.

De fiscale winst van de belastingplichtige ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 over de jaren 1 t/m 4 is in Situatie I lager dan in Situatie II (525 ten opzichte van 565,5). Dit verschil wordt veroorzaakt doordat de belastingplichtige in Situatie I over de jaren 1 t/m 3 extra "gecorrigeerde" winst heeft van 300, omdat de rentelasten mogen worden bijgeteld. Dit vergroot de aftrekrumte. In Situatie II wordt een fiscale verkoopwinst behaald op het project (van 165), waardoor "extra" aftrekrumte onder art. 15b Wet VPB 1969 ontstaat. Per saldo heeft de belastingplichtige in Situatie I derhalve een grotere aftrekrumte van 40,5 (300 -/ - 165 * 30%), wat tot een dienovereenkomstig lagere fiscale winst ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 leidt. Het verschil in uitkomst is opmerkelijk in die zin dat de fiscale winst vóór toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 in beide situaties gelijk is.

5.2 Op aanvangsdatum reeds geactiveerde rente

Rentelasten die op aanvangsdatum van invoering van art. 15b Wet VPB 1969 als voortbrengingskosten van een activum zijn geactiveerd, vallen buiten het bereik van art. 15b lid 6 onderdeel d Wet VPB 1969.³¹ Op grond van de wettekst moet namelijk sprake zijn van rentelasten die *worden* geactiveerd. Daarvan is geen sprake, de rentelasten *zijn* op dat moment reeds geactiveerd. Dergelijke geactiveerde rente die later via afschrijving op het activum tot uitdrukking komt in de winst, valt wel onder art. 15b lid 3 onderdeel a Wet VPB 1969.

5.3 Geactiveerde rente en de bepaling van de gecorrigeerde winst

Bij het bepalen van de gecorrigeerde winst van een belastingplichtige, wordt de winst niet vermeerderd met de

rentelasten die als voortbrengingskosten worden geactiveerd. Dit is geregeld in art. 15b lid 3 onderdeel c Wet VPB 1969. De reden hiervoor is dat geactiveerde rentelasten in het jaar van activering fiscaal niet tot uitdrukking komen in de winst van de belastingplichtige.³²

Bij het bepalen van de gecorrigeerde winst van een belastingplichtige wordt de winst wel vermeerderd met de afschrijving op een bedrijfsmiddel in het jaar. Dit volgt uit art. 15b lid 3 onderdeel a Wet VPB 1969. Dit artikel lid bepaalt overigens dat rekening wordt gehouden met een bedrag aan afschrijving 'zoals dat zonder toepassing van het zevende lid wordt bepaald'. Art. 15b lid 7 eerste zin Wet VPB 1969 bepaalt dat rentelasten die normaliter als voortbrengingskosten van een activum worden geactiveerd, (tóch) niet worden geactiveerd indien het rentesaldo (dus inclusief de geactiveerde rente) de aftrekrumte van die belastingplichtige overstijgt. De gevolgtrekking hiervan is dat de op grond van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 tóch niet te activeren rente tot een lagere fiscale boekwaarde van het activum leidt.

Zien wij het goed, dan hoeft bij het bepalen van de gecorrigeerde winst daarom geen rekening te worden gehouden met een eventuele lagere afschrijving als gevolg van dit zevende lid. Het bedrag aan bij te tellen afschrijving wordt dus bepaald door de oorspronkelijke fiscale boekwaarde van het bedrijfsmiddel, inclusief alle als voortbrengingskosten geactiveerde rente. Dit zou betekenen dat de bij te tellen afschrijving extracomptabel moet worden berekend (want dit bedrag aan afschrijving volgt niet uit de aangifte van een belastingplichtige).

Nergens is toegelicht waarom wordt uitgegaan van het bedrag aan afschrijving zoals dat zonder toepassing van het zevende lid wordt bepaald (noch wat hier precies onder moet worden verstaan). Ons is ook niet geheel duidelijk waarom van dit bedrag aan afschrijving wordt uitgegaan, en niet van het bedrag aan afschrijving zoals dat tot uitdrukking komt in de fiscale winst van een belastingplichtige. Wellicht is de gedachte van de wetgever geweest dat het bedrag aan afschrijving waarmee de winst moet worden vermeerderd, gelijk moet zijn aan het bedrag dat ter zake van het bedrijfsmiddel effectief in de winst tot uitdrukking komt. Dit bedrag bestaat uit (i) enerzijds het bedrag aan afschrijving dat ná toepassing van het zevende lid tot uitdrukking komt in de winst, én (ii) anderzijds het bedrag aan rente dat op de voet van het zevende lid niet is geactiveerd, maar via een onbeperkte voortwenteling (uiteindelijk) toch in de winst van de belastingplichtige tot uitdrukking zal komen.

In zijn huidige opzet leidt art. 15b lid 3 onderdeel a Wet VPB 1969 tot een opmerkelijke uitkomst. Het arti-

³¹ "(...)...renten ter zake van geldleningen die (...) als voortbrengingskosten van een activum worden geactiveerd (...)".

³² Kamerstukken II 2018/19, 35030, 3, p. 38.

kellid creëert namelijk extra aftrekrumte ter grootte van 30% van de rente die op grond van het zevende lid niet is geactiveerd. Wij gebruiken hier de term "extra", omdat de aftrekrumte lager zou zijn geweest indien (i) art. 15b lid 3 onderdeel a Wet VPB 1969 de bijtelling zou bepalen mét inachtneming van het zevende lid, of (ii) de rente niet zou worden geactiveerd, maar rechtstreeks ten laste van de winst zou zijn gebracht in het jaar van verschuldigdheid, gevolgd door afschrijving over de fiscale boekwaarde zonder geactiveerde rente. Het komt ons binnen de systematiek van art. 15b Wet VPB 1969 logischer voor als het bedrag aan bij te tellen afschrijving wordt bepaald mét inachtneming van het zevende lid. Dit sluit ook aan bij de uitkomst in de situatie waarbij de rente rechtstreeks ten laste van de winst zou worden gebracht en de situatie waarbij art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 niet zou bestaan. Wij lichten dit toe aan de hand van het volgende voorbeeld.

- In jaar 1 heeft een belastingplichtige een bedrijfsmiddel voortgebracht met een fiscale boekwaarde van 90 waarvan 40 geactiveerde rente. Het bedrijfsmiddel wordt in jaar 2 in gebruik genomen en in jaar 2 en jaar 3 volledig afgeschreven. De fiscale winst vóór afschrijving bedraagt in alle drie de jaren 100.
- In jaar 1 bedraagt de aftrekrumte 30 ($100 \cdot 30\%$). Hierdoor wordt 10 rente niet geactiveerd als voortbrengingskosten, waardoor de fiscale boekwaarde van het bedrijfsmiddel 80 ($90 - 10$) bedraagt. De fiscale winst ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 100 in jaar 1.
- De 10 aan niet-aftekbare rente wordt voortgewenteld naar het volgende jaar op grond van art. 15b lid 5 Wet VPB 1969.
- In jaar 2 en jaar 3 bedraagt de fiscale afschrijving over het bedrijfsmiddel 40 (in plaats van 45). De fiscale winst van de belastingplichtige ná afschrijving en vóór toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 komt in jaar 2 en 3 uit op 60 ($100 - 40$).
- Op grond van het art. 15b lid 3 onderdeel a Wet VPB 1969 wordt bij het bepalen van de gecorrigeerde winst van de belastingplichtige de winst van 60 na afschrijving, vermeerderd met een bedrag aan afschrijving van 45 (zijnde de afschrijving zonder toepassing van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969). De gecorrigeerde winst van de belastingplichtige bedraagt derhalve 105. Dit komt neer op een aftrekrumte in jaar 2 en jaar 3 van 31,5 ($105 \cdot 30\%$).
- In jaar 2 bedraagt de fiscale winst ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 – en ná aftrek van de voortgewentelde rente (ad 10) – 50.
- In jaar 3 komt de fiscale winst ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 uit op 60.
- De totale belastbare winst van de belastingplichtige over de drie jaren bedraagt 210 ($100 + 50 + 60$). De totale aftrekrumte onder art. 15b Wet VPB 1969 van de belastingplichtige bedraagt 93 ($30 + 31,5 + 31,5$).

Zie de uitwerking op de volgende bladzijde bij **Situatie (A)**.

- Zou de gecorrigeerde winst van de belastingplichtige wel worden vermeerderd met het bedrag aan afschrijving, zoals dat mét inachtneming van het zevende lid wordt bepaald, dan bedraagt de totale winst van de belastingplichtige over de drie jaren eveneens 210. De totale aftrekrumte onder art. 15b Wet VPB 1969 van de belastingplichtige bedraagt dan echter 90. Zie de uitwerking op de volgende bladzijde bij **Situatie (B)**.
- Indien de geactiveerde rente rechtstreeks ten laste van de winst zou worden gebracht, dan zou dit per saldo tot een vergelijkbare uitkomst als onder Situatie (B) leiden. Zie de uitwerking op de volgende bladzijde bij **Situatie (C)**. Hetzelfde geldt wanneer de rente wel wordt geactiveerd, maar het zevende lid van art. 15b Wet VPB 1969 niet zou bestaan. Zie de uitwerking hieronder bij **Situatie (D)**.
- In zijn huidige opzet leidt art. 15b lid 3 onderdeel a Wet VPB 1969 dus tot de opmerkelijke uitkomst dat het extra aftrekrumte creëert ter grootte van 30% van de rente die op grond van het zevende lid niet is geactiveerd.

5.4 Geactiveerde rente en verkoop van een activum gedurende het jaar

In de praktijk zal een activum vaak gedurende het boekjaar vervreemd worden. Hierbij rijst de vraag hoe art. 15b Wet VPB 1969 moet worden toegepast op de in het jaar van verkoop gemaakte renten die als voortbrengingskosten zijn aan te merken. Wij komen tot de conclusie dat het zevende lid niet van toepassing is op die renten. Wij lichten dit toe aan de hand van het volgende voorbeeld.

- Er is sprake van een project waarbij de geraamde projectkosten 240 bedragen, waarvan 40 rentelasten, en de geprognosticeerde winst 60 is. De omvang het totale project bedraagt derhalve 300. Het werk is binnen 1 jaar gereed en verloopt volgens planning.
- Het project vangt aan op 1 juli, terwijl het fiscale boekjaar van belastingplichtige loopt van 1 januari tot en met 31 december. De projectkosten doen zich tijdsevenredig voor. In het voorbeeld gaan wij er gemakshalve van uit dat de 20 rentelasten worden geactiveerd in jaar 1.³³
- In jaar 1 maakt de belastingplichtige 120 projectkosten, waarvan 20 aan rentelasten.
- Op grond van art. 3.29b Wet IB 2001 dient de belastingplichtige 30 winst te nemen in jaar 1 (50% van de totale geprognosticeerde winst).

³³ Zie de discussie in onderdeel 3 en het voorbeeld in onderdeel 5.1.

	(A)	(B)	(C)	(D)
jaar 1				
winst vóór rente	100	100	100	100
(geactiveerde) rente	40	40	40	40
winst (na activering/renteaf trek)	100	100	60	100
gecorrigeerde winst	100	100	100	100
aftrekruimte	30	30	30	30
voort te wentelen	10	10	10	nvt
winst	100	100	70	100
jaar 2				
winst vóór afschrijving	100	100	100	100
afschrijving	40	40	25	45
winst na afschrijving	60	60	75	55
gecorrigeerde winst:			100	100
afschrijving vóór toepassing lid 7 (45)	105	nvt	nvt	nvt
afschrijving ná toepassing lid 7 (40)	nvt	100	nvt	nvt
aftrekruimte	31,5	30	30	30
af trek voortgewentelde rente	10	10	10	nvt
winst	50	50	65	55
jaar 3				
winst vóór afschrijving	100	100	100	100
afschrijving	40	40	25	45
winst na afschrijving	60	60	75	55
gecorrigeerde winst:			100	100
afschrijving vóór toepassing lid 7 (45)	105	nvt	nvt	nvt
afschrijving ná toepassing lid 7 (40)	nvt	100	nvt	nvt
aftrekruimte	31,5	30	30	30
winst	60	60	75	55
Totaal				
fiscale winst	210	210	210	210
aftrekruimte	93	90	90	90

- In jaar 1 maakt de belastingplichtige 120 aan projectkosten die op grond van goed koopmansgebruik geactiveerd moeten worden.
- In jaar 1 bedraagt de aftrekruimte 9 ($30 * 30\%$). Hierdoor wordt 11 rente niet geactiveerd als voortbrengingskosten, waardoor de fiscale boekwaarde van het project 139 ($120 + 30 - 11$) bedraagt. De fiscale winst ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 30 in jaar 1.
- In jaar 2 maakt de belastingplichtige wederom 120 aan projectkosten, waarvan 20 rentelasten, die op grond van goed koopmansgebruik geactiveerd moeten wor-

den. Om de fiscale boekwinst te kunnen bepalen is een fiscale boekwaarde van het project vereist. De fiscale boekwaarde wordt mede bepaald door het bedrag aan te activeren rente. Bij toepassing van het zevende lid, is het bedrag aan te activeren rente mede afhankelijk van de fiscale boekwinst bij verkoop. Deze cirkel wijst erop dat het zevende lid niet van toepassing is op in het jaar van verkoop gemaakte renten die als voortbrengingskosten zijn aan te merken.

- Dit betekent dat de fiscale boekwaarde van het project vlak voor verkoop op 1 juli in jaar 2 derhalve 259 bedraagt ($120 + 139$). Het project wordt voor 300 ver-

kocht, zodat de belastingplichtige een fiscale boekwinst behaalt van 41. In jaar 2 bedraagt de aftrekruimte van belastingplichtige dus 12,3 ($41 * 30\%$).

De hierboven weergegeven problematiek is tijdens de parlementaire behandeling niet naar voren gekomen. Het lijkt ons echter onaannemelijk dat de wetgever bedoeld heeft om een vicieuze cirkel tot stand te brengen. Wij kunnen niet tot een andere conclusie komen dan dat in het jaar van verkoop gemaakte renten die als voortbrengingskosten zijn aan te merken, buiten de toepassing van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 blijven. Binnen de systematiek van art. 15b Wet VPB 1969 is dit namelijk de enige werkbare uitkomst.

5.5 De voorrangregel van het zevende lid, tweede zin

Voor zover de normaliter te activeren rente de aftrekruimte overstijgt, wordt deze rente (tóch) niet geactiveerd als voortbrengingskosten van het activum. Mocht een belastingplichtige ook nog overige rentelasten hebben (rentelasten die niet geactiveerd worden), dan bepaalt de tweede zin van het zevende lid dat deze overige rentelasten met voorrang als niet-aftrekbare rente worden aangemerkt. Anders gezegd, de aftrekruimte wordt bij voorrang toegerekend aan de te activeren rente. Dit beperkt de correctie op de fiscale boekwaarde in gevolge de eerste zin van het zevende lid. Voor deze systematiek is gekozen om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de jaarwinstbepaling; anders dan de overige rente komt geactiveerde rente in het jaar van betaling niet tot uitdrukking in de winst.³⁴ Deze voorrang-/toerekeningsregel werkt in het algemeen ongunstig uit voor belastingplichtigen, omdat de renteaftrekbeperking zo veel mogelijk wordt toegepast op de rente die in een jaar (wel) tot uitdrukking komt. Dit leidt tot een hoge fiscale winst in het betreffende jaar. Nu art. 15b Wet VPB 1969 wordt toegepast op geactiveerde rente in het jaar van activering, komt een pro-ratabenadering ons redelijker voor.³⁵ Wij lichten een en ander toe aan de hand van het volgende voorbeeld.

- Er is sprake van een project waarbij de geraamde projectkosten 240 bedragen (waarvan 40 rentelasten) en de geprognosticeerde winst 60 is. De omvang het totale project bedraagt derhalve 300. Het werk is binnen 2 jaar gereed en verloopt volgens planning. In jaar 1 en jaar 2 maakt de belastingplichtige 120 aan projectkosten, waaronder 20 aan rentelasten (per jaar) zijn begrepen. De overige rentelasten in jaar 1 bedragen 10. In het voorbeeld gaan wij er gemakshal-

ve vanuit dat de 20 rentelasten worden geactiveerd in jaar 1.³⁶

- Op grond van art. 3.29b Wet IB 2001 dient de belastingplichtige 30 winst te nemen in jaar 1 (50% van de totale geprognosticeerde winst).
- Zonder rekening te houden met art. 15b Wet VPB 1969, bedraagt de fiscale winst van de belastingplichtige in jaar 1 dus 20 (30 winst onderhanden werk -/- 10 overige rente). De gecorrigeerde winst bedraagt 30 (20 winst + 10 overige rente), zodat in jaar 1 de aftrekruimte 9 bedraagt.
- Omdat de aftrekruimte bij voorrang wordt toegerekend aan de te activeren rente, is de overige rente ad 10 volledig niet-aftrekbaar.
- In jaar 1 bedraagt de winst aldus 30. Daarnaast wordt 11 van de 20 normaliter te activeren rente in jaar 1 (tóch) niet geactiveerd als voortbrengingskosten, zodat bij aanvang van jaar 2 de fiscale boekwaarde van het project 139 bedraagt (120 geactiveerde kosten + 30 winst -/- 11 rente die toch niet wordt geactiveerd). Op grond van art. 15b lid 5 Wet VPB 1969 wordt 21 rente voortgewenteld.
- Zou het zevende lid de aftrekruimte bij voorrang toerekenen aan de overige rente (quod non), dan zou slechts 1 (van de in totaal 10) van de overige rente niet aftrekbaar zijn. Aldus zou in jaar 1 de winst 21 zijn (versus 30 onder de geldende regeling).
- Daarnaast zou het volledige bedrag (ad 20) aan normaliter te activeren rente (tóch) niet als voortbrengingskosten geactiveerd worden, zodat bij aanvang van jaar 2 de fiscale boekwaarde 130 zou bedragen (120 geactiveerde kosten + 30 winst -/- 20 rente die toch niet wordt geactiveerd).
- Bij een pro-ratabenadering – die, zoals gezegd, onze voorkeur heeft – zou 2/3 van de aftrekruimte bij voorrang worden toegerekend aan de te activeren rente, zodat 7 van de in totaal 10 overige rente niet aftrekbaar zou zijn.
- In dat geval zou de fiscale winst in jaar 1 dus 27 bedragen (versus 30 onder de geldende regeling). Daarnaast zou 14 van de 20 normaliter te activeren rente in jaar 1 (toch) niet geactiveerd worden als voortbrengingskosten, zodat bij aanvang van jaar 2 de fiscale boekwaarde van het project 136 zou bedragen (120 geactiveerde kosten + 30 winst -/- 14 rente die tóch niet wordt geactiveerd).
- Wij merken op dat de uit jaar 1 voor te wentelen rente in alle drie de scenario's 21 bedraagt, maar dat de opbouw van dit bedrag per jaar per scenario verschillend is.

³⁴ Kamerstukken II 2018/19, 35030, 7, p. 42.

³⁵ G.I. van Eijk, NTFR 2018/2247.

³⁶ Zie de discussie in onderdeel 3 en het voorbeeld in onderdeel 5.1.

5.6 De verrekening van voortgewentelde niet te activeren rente

Door de manier waarop art. 15b Wet VPB 1969 van toepassing is op geactiveerde rente, kan een "rentelast" onder omstandigheden eerder in aanmerking genomen worden dan goed koopmansgebruik zou toestaan. In feite wordt hiermee een deel van de afschrijving naar voren gehaald. Dit kan een (aanzienlijk) timingvoordeel opleveren voor belastingplichtigen.³⁷ Een voorbeeld kan dit verduidelijken.

- In jaar 1 heeft een belastingplichtige een bedrijfsmiddel voortgebracht met een fiscale boekwaarde van 1000 waarvan 200 geactiveerde rente. Het bedrijfsmiddel wordt in jaar 2 in gebruik genomen en binnen 10 jaar volledig afgeschreven. De fiscale winst in jaar 1 bedraagt nihil. De fiscale winst in de overige jaren vóór afschrijving en vóór toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 300.
- In jaar 1 bedraagt de aftrekrumte 0 ($0 * 30\%$) (even afgezien van de franchise). Hierdoor wordt 200 rente niet geactiveerd als voortbrengingskosten, waardoor de fiscale boekwaarde van het bedrijfsmiddel 800 bedraagt. De fiscale winst ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt in jaar 1 ook 0.
- De 200 aan niet-aftrekbare rente wordt voortgewenteld naar het volgende jaar op grond van art. 15b lid 5 Wet VPB 1969.
- Na toepassing van art. 15b lid 7 Wet VPB 1969 bedraagt de afschrijving in jaren 2 t/m 10 80 per jaar.³⁸
- In jaar 2 bedraagt de gecorrigeerde winst 320 ($220 + 100$ afschrijving³⁹) en de aftrekrumte 96 ($320 * 30\%$). De belastingplichtige kan 96 van de (in totaal 200) voortgewentelde rente uit jaar 1 verrekenen. Hierdoor resteert 104 aan voortgewentelde rente. De fiscale winst over jaar 2 ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 124 ($300 -/- 80$ afschrijving $-/- 96$ rente).

- De behandeling van de rente is in jaar 3 gelijk aan jaar 2, zodat in jaar 2 ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 ook een fiscale winst resteert van 124. Er resteert nog een bedrag van 8 ($200 -/- 96 -/- 96$) aan voortgewentelde rente.
- Ook in jaar 4 bedraagt de aftrekrumte ($320 * 30\%$) 96. De belastingplichtige kan de resterende 8 van de voortgewentelde rente uit jaar 1 volledig aftrekken. Er resteert geen voortgewentelde rente meer. De fiscale winst in jaar 4 ná toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 bedraagt 212 ($300 -/- 80$ afschrijving $-/- 8$ rente).
- De totale fiscale winst van de belastingplichtige over de jaren 1 t/m 4 bedraagt 460 ($900 -/- 240$ afschrijving $-/- 200$ rente).
- Indien de rentelasten "gewoon" geactiveerd zouden mogen worden, dan zouden deze rentelasten (materieel) als afschrijving ten laste van de fiscale winst van belastingplichtige kunnen worden gebracht. In dat geval zouden de geactiveerde rentelasten dus jaarlijks in 10 gelijke delen ten laste van de fiscale winst van de belastingplichtige kunnen worden gebracht (dus 20 per jaar).
- In dat geval zou de fiscale winst van de belastingplichtige over de jaren 1 t/m 4 geen 460, maar 600 ($900 -/- 300$ afschrijving) bedragen.
- Art. 15b Wet VPB 1969 kan er aldus toe leiden dat "(rente)kosten" eerder tot uitdrukking komen in de fiscale winst van de belastingplichtige.

6 Afsluiting

In deze bijdrage hebben wij de toepassing van art. 15b Wet VPB 1969 op geactiveerde rente uiteengezet, commentarieerd en waar nodig toegelicht met rekenvoorbeelden. Hierbij hebben wij enkele vraagpunten geïdentificeerd. Zo vragen wij ons af of art. 3.29b Wet IB 2001 ertoe leidt dat rentelasten daadwerkelijk (moeten) worden geactiveerd. Het wel of niet activeren van rentelasten ter zake van onderhanden werk heeft via art. 15b Wet VPB 1969 verschillende gevolgen voor de fiscale winst. Daarnaast is ons niet duidelijk waarom bij het bepalen van de gecorrigeerde winst moet worden uitgegaan van het bedrag aan afschrijving zoals dat zonder de toepassing van het zevende lid wordt bepaald. Het komt ons logischer voor als het bedrag aan bij te tellen afschrijving wordt bepaald mét inachtneming van het zevende lid. Tot slot riepen wij de vraag op hoe moet worden omgegaan met in het jaar van verkoop gemaakte rentelasten ter zake van de voortbrenging van het activum. Wij kunnen niet tot een andere conclusie komen dan dat het zevende lid van art. 15b Wet VPB 1969 niet van toepassing is op in het jaar van verkoop gemaakte renten die als voortbrengingskosten zijn aan te merken. Binnen de systematiek van art. 15b Wet VPB 1969 is dit de enige werkbare uitkomst.

³⁷ Wij merken op dat het onder (bijzondere) omstandigheden ook denkbaar is dat dit timingverschil nadelig uitpakt voor een belastingplichtige. Hiervan zou bijvoorbeeld sprake kunnen zijn indien een belastingplichtige verlieslatend is en de voortgewentelde rentelasten door de franchise van art. 15b Wet VPB 1969 eerder in aanmerking moet worden genomen dan het geval zou zijn bij activering en afschrijving. Indien dit bij de belastingplichtige tot een 'additioneel' verlies zou leiden, kan dit vanwege de (beperkte) termijn om verliezen voorwaarts te verrekenen uiteindelijk tot gevolg hebben dat de rentelasten niet ten laste van de fiscale winst van de belastingplichtige kunnen worden gebracht.

³⁸ Zie onderdeel 2.

³⁹ Zie onderdeel 5.3.